

100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ 1922 - 2022

ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΡΤΟΥ

Η φετινή χρονιά έχει ιδιαίτερο συμβολισμό μιας και συμπληρώνονται 100 χρόνια από την κορύφωση της Μικρασιατικής Καταστροφής, που σηματοδότησε το τέλος της μακραίωνης ελληνικής παρουσίας στη Μικρά Ασία.

Με τον όρο Μικρασιατική καταστροφή περιγράφεται περισσότερο το τέλος του Ελληνοτουρκικού πολέμου 1918-1922 στη Μικρά Ασία. Άμεσες συνέπειες ήταν η απομάκρυνση της Ελληνικής Διοίκησης από τη Σμύρνη, η υποχώρηση του Ελληνικού στρατού μετά την κατάρρευση του μετώπου και η εκδίωξη του μεγαλύτερου μέρους του Ελληνικού και Χριστιανικού πληθυσμού της Ιωνίας.

Ο πλήρης απολογισμός της καταστροφής που συντελέστηκε σε δύο τετραετίες (1914-1918 και 1920-1924) είναι πραγματικά δύσκολος. Αρπαγές και λεηλασίες σπιτιών και περιουσιών, γεωργικές και κτηνοτροφικές καταστροφές, γκρέμισμα σχολείων, ναών και άλλων ευαγών ιδρυμάτων και καταστροφές βιοτεχνικών και βιομηχανικών

επιχειρήσεων, βασανισμοί αιχμαλώτων, ακρωτηριασμοί, θανατώσεις βρεφών, βιασμοί, πθική οδύνη υπό το κλίμα τρόμου και της απειλής του θανάτου, ατέλειωτες πορείες στα περιώνια «τάγματα εργασίας», με άγνωστο αριθμό ανθρώπων που χάθηκαν σε αυτά, απαγχονισμοί, δημόσια λιντσαρίσματα, καθώς και οι εκτελέσεις με αποφάσεις των τουρκικών δικαστηρίων της «Ανεξαρτησίας», αποτελούν μόνο ένα μικρό μέρος της τραγωδίας που εκτυλίχθηκε.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε ο Ελευθέριος Βενιζέλος στην Συνδιάσκεψη της Ειρήνης του Παρισιού, στη Μικρά Ασία κατοικούσαν 1.694.000 Έλληνες. Στη Θράκη και στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης 731.000, στην περιοχή της Τραπεζούντας 350.000 και στα Άδανα 70.000. Συνολικά ζούσαν 2.845.000 Έλληνες και αποτελούσαν το 20% του πληθυσμού της περιοχής, που κυριαρχούσε οικονομικά και είχε καταφέρει να διατηρήσει την πολιτισμική του κληρονομιά, παρότι αποτελούσε μειονότητα σε εχθρικό περιβάλλον.

Μετά από κοσμοϊστορικές διεργασίες που ξεκίνησαν με τους Βαλκανικούς Πολέμους και κορυφώθηκαν με τη



Η Σμύρνη παραδίδεται στις φλόγες



Smyrna --- Fire on morning of 14-9-22



Πρόσφυγες της Μικράς Ασίας

Μικρασιατική Εκστρατεία, επήλθε το τέλος του παλιού πολυεθνικού κόσμου. Τα μεγάλα θύματα ήταν οι μη μουσουλμανικές κοινότητες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι οποίες αποτελούσαν στόχο προδιαγεγραμμένων εθνικών εκκαθαρίσεων. Η βίαιη καταστροφή τους είχε χαρακτηριστεί Γενοκτονία με βάση το Διεθνές Δίκαιο, ενώ η ίδια η Ελλάδα έχει αναγνωρίσει με ομόφωνες αποφάσεις της Βουλής το ιστορικό γεγονός θεσπίζοντας δύο Ημέρες Μνήμης για τη Γενοκτονία (19η Μαΐου για τον Πόντο, 14η Σεπτεμβρίου για το σύνολο της Μικράς Ασίας). Ειδικά η επέτειος του Σεπτεμβρίου - ημέρα πυρπόλησης της Σμύρνης το 1922- που συμβολίζει τη μεγαλύτερη τραγωδία που βίωσε ποτέ ο Ελληνισμός, έγινε αναπόσπαστο μέρος της συλλογικής Εθνικής μνήμης. Με την καταστροφή της Σμύρνης ολοκληρώθηκε η γενοκτονία των χριστιανικών πληθυσμών, που είχε αποφασίσει επισήμως η νεοτουρκική κυβέρνηση μέσω του κομιτάτου «Ενώση και Πρόοδος» το 1911, ενώ παράλληλα έκλεισε και ο κύκλος της παρουσίας των Ελλήνων στη Μικρασιατική και ανατολικοθρακική γη μετά από 35 αιώνες δημιουργικής παρουσίας. Ο Ελληνισμός βρέθηκε οριστικά εκτός Ιωνίας, του Πόντου, της Καππαδοκίας και της Ανατολικής Θράκης. Στις 14 Σεπτεμβρίου του 1922 έκλεισε και άλλος ένας κύκλος, αυτός της θανάσιμης πολιτισμικής σύγκρουσης που άρχισε με τη μάχη του Ματζικέρτ πριν από 950 χρόνια. Η μεγάλη αυτή σύγκρουση των θρησκειών στην περιοχή του παλιού Ελληνικού κόσμου, μετετράπη σε σύγκρουση εθνών την εποχή που τα νέα κοινωνικά μεγέθη καθορίστηκαν από την Εθνική αντίληψη. Επίσης το 1922 έκλεισε και ο κύκλος της Εθνικής απελευθέρωσης που άρχισε το 1821 και μπορούμε να θεωρούμε τη χρονιά αυτή, ως την απαρχή της συγκρότησης της σύγχρονης Ελληνικής κοινωνίας.

Με τη Μικρασιατική Καταστροφή επήλθε το οριστικό τέλος των Ελληνικών εγκαταστάσεων στη Μικρασιατική Χερσό-

νησο, που χρονολογούνται από τα προϊστορικά χρόνια. Η μεγάλη ακμή των Ελληνικών πόλεων της Μικράς Ασίας, στη φιλοσοφία, στις επιστήμες και στις τέχνες συμπίπτει με τον 9ο και 8ο π.χ. αιώνα, όπου ο Όμηρος, με την ποίησή του, υπήρξε ανυπέροβλος τραγωδός των επών του πρώιμου Ελληνισμού.

Η καταστροφή της Σμύρνης μετά την φωτιά που κατέστρεψε μόνο την Ελληνική και Αρμενική συνοικία στις 14 Σεπτεμβρίου 1922, ήταν το τέλος της ελληνικής τραγωδίας. Αποτέλεσμα : 25.000 νεκροί και τραυματίες στρατιώτες. Πάνω από 1.500.000 Έλληνες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες των προγόνων τους και να έρθουν σαν πρόσφυγες στην Ελλάδα, αφήνοντας πίσω τους πάνω από 800.000 νεκρούς. Οι περισσότεροι που ήρθαν ήταν ηλικιωμένοι, γυναίκες και ορφανά καθώς οι άνδρες ηλικίας 18-45 ετών με απόφαση των Τούρκων έμειναν πίσω και στάλθηκαν σε πορείες θανάτου.

Ξεριζωμένοι από τον τόπο τους, οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, χρειάστηκαν τουλάχιστον μια γενιά (τη δεύτερη) για να μπορέσουν να ξαναδημιουργήσουν σπίτια, νέους δεσμούς και επιρροή μέχρι την ενσωμάτωσή τους στη σημερινή Ελλάδα.

Για την πατρίδα μας, αυτά τα γεγονότα αποτελούν τραγικές μνήμες και δε θα θέλαμε ποτέ να επαναληφθούν. Ωστόσο πολεμικές συγκρούσεις συνεχίζονται σε πολλές γωνιές του πλανήτη. Τιμώντας τη μνήμη όλων αυτών που χάθηκαν στη Σμύρνη και στον Πόντο, υπενθυμίζουμε στους νεότερους, τις τραγικές συνέπειες ενός πολέμου και κυρίως τα αγαθά της ειρήνης, για την επικράτηση της οποίας πρέπει να αγωνιζόμαστε σε όλη μας τη ζωή.

Γεώργιος Ν. Μόρτος
(Πυρονόμος της Π.Υ. Χαλκίδας & Αντιπρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου Μικρασιατών και κατοίκων Νεάπολης Χαλκίδας « Η ΝΕΑΠΟΛΗ »)